

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

همتم بدرقه‌ی راه کن ای طایر قدس

که دراز است ره مقصد و من نوسفرم

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم اداری و اقتصاد
گروه اقتصاد

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی علوم اقتصادی

**ارزشیابی سطح قابلیت زندگی و بانک‌پذیری شهری با تأکید بر رویکرد CDS
(مورد مطالعه: شهر اصفهان)**

استاد راهنما:
دکتر نعمت‌الله اکبری

استاد مشاور:
دکتر شکوفه فرمند

پژوهشگر:
منیره روان‌بخش

مهرماه ۱۳۹۱

کلیه‌ی حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این پایان‌نامه متعلق به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان

دانشکده‌ی علوم اداری و اقتصاد

گروه اقتصاد

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی علوم اقتصادی خانم منیره روان‌بخش
تحت عنوان

ارزشیابی سطح قابلیت زندگی و بانک‌پذیری شهری با تأکید بر رویکرد CDS
(مورد مطالعه: شهر اصفهان)

در تاریخ ۱۳۹۱/۷/۳۰ توسط هیئت داوران زیر بررسی و با درجه‌ی عالی به تصویب نهایی رسید.

۱- استاد راهنمای پایان‌نامه، دکتر نعمت‌الله اکبری با مرتبه‌ی علمی استاد امضا

۲- استاد مشاور پایان‌نامه، دکتر شکوفه فرهمند با مرتبه‌ی علمی استادیار امضا

۳- استاد داور داخل گروه، دکتر سید کمیل طیبی با مرتبه‌ی علمی استاد امضا

۴- استاد داور خارج از گروه، دکتر حمیدرضا وارثی با مرتبه‌ی علمی دانشیار امضا

چکیده

در طول تاریخ شهرنشینی، انواع مختلفی از الگوهای برنامه‌ریزی شهری به‌عنوان ابزارهایی برای مدیریت شهرها در جهت افزایش سطح رفاه شهروندان به کار گرفته شده است. راهبرد توسعه‌ی شهری یکی از آخرین الگوهای برنامه‌ریزی مطرح شده است، که سه هدف عمده‌ی افزایش رشد اقتصادی، کاهش مداوم فقر و بهبود مدیریت شهری را دنبال می‌کند. این راهبرد دارای چهار رکن است: قابلیت زندگی، بانک‌پذیری، رقابت‌پذیری و حکمرانی خوب. تحقق این چهار رکن، باعث دستیابی به اهداف راهبرد توسعه‌ی شهری خواهد شد.

هدف از این پژوهش ارزشیابی سطح قابلیت زندگی و بانک‌پذیری _به‌عنوان دو رکن از ارکان راهبرد توسعه‌ی شهری_ در شهر اصفهان و مقایسه‌ی مناطق چهارده‌گانه‌ی این شهر، از نظر این دو شاخص است. بدین منظور با کسب نظرات شهروندان و کارشناسان و با استفاده از آمارهای رسمی، سطح این دو شاخص ارزشیابی شده است. جامعه‌ی آماری در ارزشیابی سطح قابلیت زندگی، شامل کلیه‌ی شهروندان ساکن در مناطق چهارده‌گانه‌ی شهرداری و نمونه‌ی منتخب، متشکل از ۴۷۱ نفر از شهروندان بوده است. این نمونه به روش تصادفی طبقه‌بندی شده انتخاب شده است. در ارزشیابی سطح بانک‌پذیری، جامعه‌ی آماری شامل کلیه‌ی معاونان اداری-مالی، مدیران مالی و کارشناسان مالی و درآمدی بوده است. حجم نمونه برابر با ۲۹ نفر و روش نمونه‌گیری، روش غیرتصادفی بوده است. برای گردآوری داده‌ها از ابزار پرسش‌نامه استفاده شد. این پرسش‌نامه‌ها در ماه‌های خرداد و تیر سال ۱۳۹۱ توزیع و تکمیل شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی صورت گرفته است.

نتایج حاصل از پژوهش در رابطه با شاخص قابلیت زندگی نشان داد که سطح قابلیت زندگی شهر اصفهان پایین‌تر از متوسط طیف لیکرت ارزشیابی شده است و اختلاف معنی‌داری بین مناطق چهارده‌گانه‌ی شهر از نظر این شاخص وجود دارد. به‌طوری که مناطق جنوبی شهر (مناطق پنج، شش و سیزده) قابل زندگی‌تر از مناطق واقع در شمال شرق شهر (مناطق هفت و چهارده) ارزشیابی شده‌اند. در رابطه با شاخص بانک‌پذیری، نتایج پژوهش نشان داد که سطح این شاخص در شهر اصفهان بالاتر از متوسط طیف لیکرت ارزشیابی شده است. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که وابستگی شدیدی به درآمدهای ساختمانی در شهرداری‌های مناطق چهارده‌گانه وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: شهرنشینی، برنامه‌ریزی شهری، راهبرد توسعه‌ی شهری، قابلیت زندگی، بانک‌پذیری

سپاسگزاری

حمد و سپاس خداوند قادر سبحان را سزااست که این بنده را بر اتمام این تحقیق توانا ساخت، تا از آقایانوس بی کران علمش قطره‌ای نوشیده باشم. به مصداق کلام زیبای "من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق" بر خود لازم می‌دانم از کلیه‌ی بزرگوارانی که مرا در مسیر این تحقیق یاری نموده‌اند، تشکر و قدردارنی نمایم.

در ابتدا از استاد عزیزم، جناب آقای دکتر نعمت الله اکبری، که زحمت راهنمایی اینجانب را بر عهده گرفته و همواره با صبر و مهربانی راهنمایی‌های ارزنده‌ای به اینجانب داشته‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌نمایم. از استاد ارجمندم سرکار خانم دکتر شکوفه فرهمند که زحمت مشاوره‌ی این پایان‌نامه را بر عهده داشتند و با دلسوزی و حوصله‌ی بسیار مرا راهنمایی کردند، قدردانی می‌نمایم. همچنین از اساتید محترم، آقایان دکتر سید کامیل طیبی و دکتر حمیدرضا وارثی که داوری این پایان‌نامه را بر عهده گرفته و با تقدای خود به غنای بیشتر این پایان‌نامه کمک کردند، تشکر می‌نمایم.

همچنین، از مادر و پدر مهربانم که همواره با حمایت‌ها و دعای خیرشان تکیه‌گاهم بوده‌اند، خالصانه سپاسگزارم. از خواهر عزیزم به‌خاطر تمام کمک‌های بی‌دریغش، از برادرانم و از دوست بسیار خوبم، خانم مستوره روانبخش، که همیشه در کنارم بوده است، تشکر می‌نمایم.

همچنین از سرکار خانم لیلا واعظ و آقایان دکتر ایمان باستانی‌فر، دکتر رضا نصر اصفهانی و مهندس سعید ابراهیمی که هریک به نحوی در این پایان‌نامه به اینجانب کمک کرده‌اند، سپاسگزارم. از خالق یکتا، شادی و موفقیت روزافزون را برای تمام این بزرگواران خواستارم.

منیره روانبخش

مهرماه ۱۳۹۱

تقدیم به مادر، پدر و تمام آموزگارانم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات پژوهش
۱.....	مقدمه
۲.....	۱-۱ شرح و بیان مسأله‌ی پژوهش
۴.....	۲-۱ اهمیت و ارزش پژوهش
۵.....	۳-۱ اهداف پژوهش
۵.....	۴-۱ فرضیه‌ها و سوالات پژوهش
۵.....	۱-۴-۱ سوالات پژوهش
۶.....	۲-۴-۱ فرضیه‌ی پژوهش
۶.....	۵-۱ روش پژوهش
۷.....	۶-۱ کاربرد نتایج پژوهش
۷.....	۷-۱ محدودیت‌های پژوهش
۷.....	۸-۱ تعریف واژه‌های کلیدی
	فصل دوم: ادبیات پژوهش
۹.....	مقدمه
۱۰.....	۱-۲ تعریف شهر
۱۰.....	۲-۲ شهرنشینی، چالش‌ها و فرصت‌ها
۱۲.....	۳-۲ برنامه‌ریزی شهری و تاریخچه‌ی آن
۱۳.....	۱-۳-۲ برنامه‌ریزی جامع و تفصیلی
۱۶.....	۲-۳-۲ نظریه‌ی عمومی سیستم‌ها
۱۶.....	۳-۳-۲ برنامه‌ریزی راهبردی و ساختاری
۱۷.....	۴-۳-۲ برنامه‌ریزی مشارکتی
۱۹.....	۴-۲ راهبرد توسعه‌ی شهری (CDS)
۲۰.....	۱-۴-۲ اهداف CDS
۲۰.....	۲-۴-۲ ارکان CDS
۲۱.....	۳-۴-۲ مزایای اتخاذ CDS
۲۲.....	۴-۴-۲ فرآیند تهیه‌ی سند CDS
۲۵.....	۵-۲ شهر قابل زندگی
۲۵.....	۱-۵-۲ تعریف شهر قابل زندگی از دیدگاه صاحب‌نظران مختلف
۲۸.....	۲-۵-۲ تداوم قابلیت زندگی یک شهر
۲۸.....	۳-۵-۲ چه کسی مسئول بهبود قابلیت زندگی است؟
۲۹.....	۶-۲ شهر بانک‌پذیر
۲۹.....	۱-۶-۲ فدرالیسم مالی: تمرکز یا عدم تمرکز؟

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۲-۶-۲ ابزارهای تأمین مالی شهرداری‌ها.....	۳۲
۲-۶-۳ راهبرد توسعه‌ی شهری، تمرکززدایی و بانک‌پذیری.....	۳۹
۲-۷-۷ تأمین مالی شهرداری‌ها در ایران.....	۴۰
۲-۸-۸ مرور بر مطالعات پیشین.....	۴۲
۲-۸-۱ مطالعات داخلی.....	۴۲
۲-۸-۲ مطالعات خارجی.....	۴۶
۲-۹-۹ خلاصه و جمع‌بندی.....	۵۰
فصل سوم: روش پژوهش	
.....	۵۲
۳-۱-۱ نوع پژوهش.....	۵۳
۳-۲-۲ مدل مفهومی پژوهش.....	۵۳
۳-۳-۳ روش گردآوری داده‌ها.....	۵۵
۳-۴-۴ قلمرو مکانی پژوهش.....	۵۵
۳-۵-۵ جامعه‌ی آماری.....	۵۶
۳-۵-۱ جامعه‌ی آماری برای شاخص قابلیت زندگی.....	۵۶
۳-۵-۲ جامعه‌ی آماری برای شاخص بانک‌پذیری.....	۵۶
۳-۵-۳ مناطق چهارده‌گانه‌ی شهر اصفهان.....	۵۶
۳-۶-۶ روش نمونه‌گیری.....	۶۲
۳-۶-۱-۱ روش نمونه‌گیری برای شاخص قابلیت زندگی.....	۶۲
۳-۶-۲ روش نمونه‌گیری برای شاخص بانک‌پذیری.....	۶۳
۳-۷-۷ تعیین حجم نمونه.....	۶۴
۳-۷-۱ حجم نمونه برای شاخص قابلیت زندگی.....	۶۴
۳-۷-۲ حجم نمونه برای شاخص بانک‌پذیری.....	۶۴
۳-۸-۸ متغیرهای کیفی پژوهش و ابزار گردآوری آن‌ها.....	۶۵
۳-۸-۱ پرسش‌نامه‌ی قابلیت زندگی.....	۶۵
۳-۸-۲ پرسش‌نامه‌ی بانک‌پذیری.....	۶۷
۳-۹-۹ متغیرهای کمی پژوهش.....	۶۹
۳-۱۰-۱۰ روش‌های آماری مورد استفاده.....	۷۱
۳-۱۰-۱-۱ آزمون کولموگروف-اسمیرنف تک نمونه‌ای.....	۷۱
۳-۱۰-۲ آزمون همگنی واریانس لون.....	۷۲
۳-۱۰-۳ آزمون t تک نمونه‌ای.....	۷۲
۳-۱۰-۴ آزمون χ^2 تک متغیره.....	۷۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷۲	۳-۱۰-۵ آزمون t با دو نمونه‌ی مستقل
۷۳	۳-۱۰-۶ آزمون F، تحلیل واریانس یک‌طرفه یا انووا
۷۳	۳-۱۰-۷ آزمون کروسکال-والیس
۷۳	۳-۱۰-۸ آزمون T2 تمهنه
۷۴	۳-۱۰-۹ آزمون گابریل
۷۴	۳-۱۰-۹ آزمون حداقل تفاوت معنی‌داری فیشر (LSD)
۷۴	۳-۱۱ نرم‌افزارهای مورد استفاده
۷۴	۳-۱۲ خلاصه و جمع‌بندی

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتایج

۷۶	مقدمه
۷۷	۴-۱ تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با شاخص قابلیت زندگی
۷۷	۴-۱-۱ تجزیه و تحلیل توصیفی پرسش‌نامه براساس متغیرهای جمعیت‌شناختی نمونه
۸۳	۴-۱-۲ تجزیه و تحلیل توصیفی پرسش‌نامه براساس سوالات اصلی
۹۰	۴-۱-۳ تجزیه و تحلیل توصیفی سوالات و فرضیه‌های مربوط به شاخص قابلیت زندگی
۹۴	۴-۱-۴ تجزیه و تحلیل‌های استنباطی در ارتباط با شاخص قابلیت زندگی
۹۸	۴-۱-۵ تجزیه و تحلیل‌های جانبی پرسش‌نامه‌ی قابلیت زندگی
۱۰۲	۴-۲ تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با شاخص بانک‌پذیری
۱۰۲	۴-۲-۱ تجزیه و تحلیل توصیفی پرسش‌نامه براساس متغیرهای جمعیت‌شناختی نمونه
۱۰۵	۴-۲-۲ تجزیه و تحلیل توصیفی پرسش‌نامه براساس سوالات اصلی
۱۰۸	۴-۲-۳ تجزیه و تحلیل توصیفی سوال دوم پژوهش
۱۰۹	۴-۲-۴ تجزیه و تحلیل‌های استنباطی در ارتباط با شاخص بانک‌پذیری
۱۱۲	۴-۲-۵ تجزیه و تحلیل‌های جانبی پرسش‌نامه‌ی بانک‌پذیری
۱۱۴	۴-۲-۶ تجزیه و تحلیل متغیرهای کمی بانک‌پذیری
۱۲۰	۴-۳ خلاصه و جمع‌بندی

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۲۲	مقدمه
۱۲۳	۵-۱ آزمون فرضیه‌ها و پاسخ به سوالات پژوهش
۱۲۳	۵-۱-۱ سوال و فرضیه‌ی مرتبط با شاخص قابلیت زندگی
۱۲۵	۵-۱-۲ سوالات مرتبط با شاخص بانک‌پذیری
۱۲۸	۵-۲ یافته‌های جانبی پژوهش
۱۲۸	۵-۲-۱ یافته‌های جانبی در ارتباط با شاخص قابلیت زندگی
۱۳۰	۵-۲-۲ یافته‌های جانبی در ارتباط با شاخص بانک‌پذیری

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳۱.....	۳-۵ پیشنهادها
۱۳۱.....	۱-۳-۵ پیشنهادهای اجرایی
۱۳۲.....	۲-۶-۵ پیشنهاد به پژوهشگران آینده
۱۳۳.....	پیوست
۱۴۹.....	فهرست منابع

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۲۱.....	شکل (۱-۲): شهرهای پایدار
۲۴.....	شکل (۲-۲): فرآیند تهیه‌ی سند CDS
۳۱.....	شکل (۳-۲): کالاهای عمومی و تقاضای مختلف در مناطق گوناگون
۵۴.....	شکل (۱-۳): ارتباط متقابل ارکان راهبرد توسعه‌ی شهری
۵۴.....	شکل (۲-۳): مدل مفهومی پژوهش
۵۷.....	شکل (۳-۳): نقشه‌ی جانمایی مناطق چهارده‌گانه‌ی شهر اصفهان
۷۷.....	شکل (۱-۴): نمودار دایره‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از شهروندان به تفکیک جنسیت
۷۸.....	شکل (۲-۴): نمودار میله‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از شهروندان به تفکیک گروه سنی
۷۹.....	شکل (۳-۴): نمودار دایره‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از شهروندان به تفکیک وضعیت تأهل
۸۰.....	شکل (۴-۴): نمودار میله‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از شهروندان به تفکیک منطقه‌ی محل سکونت
۸۱.....	شکل (۵-۴): نمودار میله‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از شهروندان به تفکیک وضعیت اشتغال
۸۲.....	شکل (۶-۴): نمودار میله‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از شهروندان به تفکیک میزان تحصیلات
۹۳.....	شکل (۷-۴): نمودار میله‌ای میانگین قابلیت زندگی در مناطق چهارده‌گانه‌ی شهرداری
۱۰۳.....	شکل (۸-۴): نمودار دایره‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از کارشناسان به تفکیک جنسیت
۱۰۴.....	شکل (۹-۴): نمودار میله‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از کارشناسان به تفکیک میزان تحصیلات
۱۰۴.....	شکل (۱۰-۴): نمودار دایره‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از کارشناسان به تفکیک حوزه‌ی اشتغال
۱۰۵.....	شکل (۱۱-۴): نمودار میله‌ای درصد افراد نمونه‌ی منتخب از کارشناسان به تفکیک سابقه
۱۱۷.....	شکل (۱۲-۴): نمودارهای تار عنکبوتی شهرداری‌های مناطق یک تا چهار
۱۱۸.....	شکل (۱۳-۴): نمودارهای تار عنکبوتی شهرداری‌های مناطق پنج تا هشت
۱۱۹.....	شکل (۱۴-۴): نمودارهای تار عنکبوتی شهرداری‌های مناطق نه تا دوازده
۱۲۰.....	شکل (۱۵-۴): نمودارهای تار عنکبوتی شهرداری‌های مناطق سیزده و چهارده

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول (۱-۲): اندازه‌ی جمعیت شهری و توزیع آن برحسب نواحی جغرافیایی عمده، ۲۰۳۰-۱۹۵۰	۱۱
جدول (۲-۲): سهم درآمدهای ساختمانی و مالیات بر ارزش افزوده در درآمد شهرداری اصفهان	۴۱
جدول (۱-۳): فراوانی و درصد جمعیت ساکن در مناطق چهارده‌گانه‌ی شهر اصفهان	۶۳
جدول (۲-۳): تعداد افراد هر منطقه در نمونه براساس روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده	۶۴
جدول (۳-۳): عوامل تعیین‌کننده‌ی قابلیت زندگی و شماره‌ی سوالات مربوطه در پرسش‌نامه	۶۵
جدول (۴-۳): طیف لیکرت و نحوه‌ی امتیازدهی به گزینه‌های آن	۶۶
جدول (۵-۳): عوامل تعیین‌کننده‌ی بانک‌پذیری و شماره‌ی سوالات مربوطه در پرسش‌نامه	۶۸
جدول (۶-۳): زیرشاخص‌های لازم جهت ارزشیابی کمی شاخص بانک‌پذیری	۶۹
جدول (۱-۴): توزیع فراوانی متغیر جنسیت در نمونه‌ی منتخب از شهروندان	۷۷
جدول (۲-۴): توزیع فراوانی متغیر گروه سنی در نمونه‌ی منتخب از شهروندان	۷۸
جدول (۳-۴): توزیع فراوانی متغیر وضعیت تأهل در نمونه‌ی منتخب از شهروندان	۷۹
جدول (۴-۴): توزیع فراوانی متغیر منطقه‌ی محل سکونت در نمونه‌ی منتخب از شهروندان	۸۰
جدول (۵-۴): توزیع فراوانی متغیر وضعیت اشتغال در نمونه‌ی منتخب از شهروندان	۸۱
جدول (۶-۴): توزیع فراوانی متغیر میزان تحصیلات در نمونه‌ی منتخب از شهروندان	۸۲
جدول (۷-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به اولین عامل قابلیت زندگی	۸۳
جدول (۸-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به دومین عامل قابلیت زندگی	۸۴
جدول (۹-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به سومین عامل قابلیت زندگی	۸۵
جدول (۱۰-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به چهارمین عامل قابلیت زندگی	۸۵
جدول (۱۱-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به پنجمین عامل قابلیت زندگی	۸۶
جدول (۱۲-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به ششمین عامل قابلیت زندگی	۸۷
جدول (۱۳-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به هفتمین عامل قابلیت زندگی	۸۸
جدول (۱۴-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به هشتمین عامل قابلیت زندگی	۸۹
جدول (۱۵-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به نهمین عامل قابلیت زندگی	۸۹
جدول (۱۶-۴): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به دهمین عامل قابلیت زندگی	۹۰
جدول (۱۷-۴): شاخص‌های توصیفی قابلیت زندگی و عوامل تعیین‌کننده‌ی آن	۹۱
جدول (۱۸-۴): میانگین قابلیت زندگی و عوامل تعیین‌کننده‌ی در مناطق چهارده‌گانه‌ی شهرداری	۹۲
جدول (۱۹-۴): آزمون t تک نمونه‌ای جهت تجزیه و تحلیل تعیین سطح قابلیت زندگی	۹۴
جدول (۲۰-۴): آزمون t تک نمونه‌ای جهت تعیین سطح عوامل تعیین‌کننده‌ی قابلیت زندگی	۹۵
جدول (۲۱-۴): آزمون کروسکال-والیس جهت مقایسه‌ی مناطق از نظر قابلیت زندگی	۹۵
جدول (۲۲-۴): آزمون t2 تمهنه برای مقایسه‌ی دوبه‌دوی مناطق از نظر سطح قابلیت زندگی	۹۶
جدول (۲۳-۴): آزمون F جهت مقایسه‌ی مناطق از نظر ده عامل قابلیت زندگی	۹۷
جدول (۲۴-۴): آزمون t دو نمونه‌ای، مقایسه‌ی نظرات مردان و زنان در مورد سطح قابلیت زندگی	۹۸

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول (۴-۲۵): آزمون F، مقایسه‌ی نظرات گروه‌های سنی مختلف در مورد سطح قابلیت زندگی	۹۹
جدول (۴-۲۶): آزمون t دو نمونه‌ای، مقایسه‌ی نظرات افراد مجرد و متأهل در مورد سطح قابلیت زندگی	۹۹
جدول (۴-۲۷): آزمون t دو نمونه‌ای، مقایسه‌ی نظرات افراد مجرد و متأهل در مورد سطح ده عامل قابلیت زندگی	۱۰۰
جدول (۴-۲۸): آزمون K-W، مقایسه‌ی نظرات افراد با وضعیت شغلی متفاوت در مورد سطح قابلیت زندگی	۱۰۰
جدول (۴-۲۹): آزمون t2 تمهنه، مقایسه‌ی زوجی نظرات افراد با وضعیت شغلی متفاوت در مورد قابلیت زندگی	۱۰۱
جدول (۴-۳۰): آزمون K-W، مقایسه‌ی نظرات افراد با میزان تحصیلات متفاوت در مورد سطح قابلیت زندگی	۱۰۱
جدول (۴-۳۱): آزمون t2 تمهنه، مقایسه‌ی زوجی نظرات افراد با میزان تحصیلات متفاوت در مورد قابلیت زندگی	۱۰۲
جدول (۴-۳۲): توزیع فراوانی متغیر جنسیت در نمونه‌ی منتخب از کارشناسان	۱۰۳
جدول (۴-۳۳): توزیع فراوانی متغیر میزان تحصیلات در نمونه‌ی منتخب از کارشناسان	۱۰۳
جدول (۴-۳۴): توزیع فراوانی متغیر حوزه‌ی اشتغال در نمونه‌ی منتخب از کارشناسان	۱۰۴
جدول (۴-۳۵): توزیع فراوانی متغیر سابقه‌ی کار در نمونه‌ی منتخب از کارشناسان	۱۰۵
جدول (۴-۳۶): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به اولین عامل بانک‌پذیری	۱۰۶
جدول (۴-۳۷): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوالات مربوط به دومین عامل بانک‌پذیری	۱۰۷
جدول (۴-۳۸): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوال مربوط به سومین عامل بانک‌پذیری	۱۰۷
جدول (۴-۳۹): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوال مربوط به عامل "توانایی استقراض"	۱۰۸
جدول (۴-۴۰): نحوه‌ی پاسخ‌گویی افراد نمونه به سوال مربوط به عامل "مشارکت مردم در تنظیم بودجه"	۱۰۸
جدول (۴-۴۱): شاخص‌های توصیفی بانک‌پذیری و عوامل تعیین‌کننده‌ی آن	۱۰۹
جدول (۴-۴۲): آزمون کولموگروف-اسمیرنف برای آزمون نرمال بودن متغیر بانک‌پذیری و عوامل آن	۱۰۹
جدول (۴-۴۳): آزمون t تک نمونه‌ای برای تعیین سطح بانک‌پذیری	۱۱۰
جدول (۴-۴۴): آزمون t تک نمونه‌ای برای تعیین عوامل تعیین‌کننده‌ی بانک‌پذیری	۱۱۱
جدول (۴-۴۵): نتایج آزمون خی دو برای تعیین سطح عوامل تعیین‌کننده‌ی بانک‌پذیری	۱۱۱
جدول (۴-۴۶): توزیع فراوانی پاسخ افراد نمونه به عامل‌های چهارم و پنجم بانک‌پذیری	۱۱۱
جدول (۴-۴۷): آزمون F، مقایسه‌ی نظرات افراد با میزان تحصیلات متفاوت در مورد سطح بانک‌پذیری	۱۱۲
جدول (۴-۴۸): آزمون LSD، مقایسه‌ی زوجی نظرات گروه‌های تحصیلی متفاوت در مورد سطح بانک‌پذیری	۱۱۳
جدول (۴-۴۹): آزمون t دو نمونه‌ای، مقایسه‌ی نظرات افراد با حوزه‌ی شغلی متفاوت در مورد سطح بانک‌پذیری	۱۱۳
جدول (۴-۵۰): آزمون F، مقایسه‌ی نظرات افراد با سابقه‌ی کار متفاوت در مورد سطح بانک‌پذیری	۱۱۴
جدول (۴-۵۱): میانگین متغیرهای بانک‌پذیری بین سال‌های ۹۰-۱۳۸۸	۱۱۵

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

شهر پدیده‌ای پیچیده و پویا است که در گذر زمان همواره دچار تحولات کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی می‌شود (حاتمی و فرجی ملایی، ۱۳۸۹). یکی از علل این تحولات وسیع، رشد گسترده‌ی جمعیت شهرهاست. بنابر اعلام سازمان ائتلاف شهرها^۱ (۲۰۱۱)، امروزه بیش از نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند و پیش‌بینی می‌شود این روند ادامه داشته باشد تا جایی که در سال ۲۰۶۰ بیش از ۸۰ درصد از جمعیت جهان در جستجوی فرصت‌ها و زندگی بهتر در نواحی شهری ساکن شوند. طبق پیش‌بینی مرکز اسکان بشر سازمان ملل متحد، در طول سال‌های ۲۵-۲۰۰۷، شهرهای دنیا سالانه با افزایش ۵۶ میلیون نفری در جمعیت خود روبه‌رو خواهند شد، که از این رقم ۵۳ میلیون نفر به کشورهای در حال توسعه و تنها ۳ میلیون نفر به کشورهای توسعه‌یافته تعلق خواهد داشت (حیدری چیانه و رضاطبع ازگمی، ۱۳۸۹). هرچند زمان وقوع و سرعت شهرنشینی در طول زمان و در بین کشورها، مناطق و قاره‌های مختلف متفاوت بوده، اما شهرنشینی فرآیندی است که در همه‌جا رخ داده است. امروزه آشکار شده است که شهرنشینی پدیده‌ای غیرقابل توقف و مطلوب است. شهرها اساس تمدن مدرن هستند. آن‌ها موتور رشد اقتصادی و مراکز فرهنگ، سرگرمی، نوآوری، آموزش، دانش و قدرت سیاسی هستند (بانک توسعه‌ی آسیایی و سازمان ائتلاف شهرها، ۲۰۰۶: ۱).

^۱ Cities Alliance

^۲ Asian Development Bank & Cities Alliance

گسترش شهرنشینی چالش‌ها و فرصت‌های شگرفی را با خود به همراه آورده است. سازمان ائتلاف شهرها (۲۰۱۱) رشد اقتصادی، تسکین و کاهش فقر با استفاده از درآمد و ثروت خلق شده در نواحی کلان‌شهری، افزایش کارایی به دنبال چگالی بالای جمعیت در نواحی شهری که عرضه‌ی بسیاری از خدمات نظیر سیستم تخلیه‌ی فاضلاب، آموزش و پرورش، مراقبت‌های بهداشتی را به‌صرفه کرده است و ایجاد فرصتی برای به اشتراک گذاری تجارب بین شهرهای مواجه با پدیده‌ی شهرنشینی سریع را به‌عنوان فرصت‌های گسترش شهرنشینی، و رشد بی‌سابقه‌ی جمعیت، افزایش فقر شهری و در پی آن عمیق‌تر شدن نابرابری در فرصت‌ها و درآمدها، واگذاری مسئولیت اجرای کارهای سازمانی به سطوح محلی و تغییرات اقلیمی و آب‌وهوایی را به‌عنوان چالش‌های گسترش رشد شهرنشینی نام برده است. همچنین کمبود زیرساخت‌ها و خدمات مناسب و نیز گسترش محله‌های فقیرنشین و حلبی‌آبادها در اراضی حاشیه‌ای شهرها از دیگر مشکلات شهری هستند.

با وجود این، شهرنشینی دلیل واقعی بیشتر مشکلات شهری نیست؛ بلکه کمبود ظرفیت‌های اجرایی و سیاسی، عدم اتخاذ شیوه‌های برنامه‌ریزی شهری کارآمد، نبود تعهد برای مدیریت مؤثر شهری و عواملی از این دست، علت اصلی این مشکلات است (اشرفی، ۱۳۸۸). "جامعه‌ی جهانی، امروز به این نتیجه رسیده است که مشکل عمده‌ی مدیریت شهری کمبود منابع مالی یا فن‌آوری مدرن و یا نیروی انسانی ماهر نیست، بلکه پیش و بیش از همه، مشکل اصلی در شیوه‌ی اداره‌ی این عوامل است" (ترابی به نقل از تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸: ۴۶). از این رو بهبود شیوه‌های مدیریت و برنامه‌ریزی شهری و استفاده از شیوه‌های مؤثر و کارآمد، جهت مواجهه با چالش‌ها و فرصت‌های شهری امری ضروری است. در ادامه‌ی این فصل، ابتدا مسأله‌ی پژوهش شرح داده و بیان خواهد شد. سپس اهداف، سوالات و فرضیه‌های پژوهش بیان شده و روش دستیابی به اهداف، پاسخ به سوالات و رد یا تأیید فرضیه‌های پژوهش در قسمت روش پژوهش توضیح داده خواهند شد. پس از آن اهمیت و ضرورت پژوهش، کاربرد نتایج آن و محدودیت‌های پژوهش بیان خواهند شد. در پایان واژه‌های کلیدی پژوهش تعریف خواهند شد.

۱-۱ شرح و بیان مسأله‌ی پژوهش

در حال حاضر الگوی برنامه‌ریزی رایج در حوزه‌ی مدیریت شهری، در بسیاری از کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، برنامه‌ریزی جامع و تفصیلی است. ظهور و شیوع این شیوه‌ی برنامه‌ریزی به اوایل قرن بیستم برمی‌گردد. در آن زمان، بروز جنگ‌های جهانی اول (۱۹۱۴-۱۹۱۸) و دوم (۱۹۳۹-۱۹۴۵)، آسیب‌های اقتصادی و اجتماعی بسیاری به شهرهای کشورهای درگیر و سایر کشورها وارد کرد، به‌طوری‌که بازسازی و نوسازی شهرهای آسیب‌دیده بدون دخالت بخش عمومی امری غیرممکن به نظر می‌رسید. از طرفی، به دنبال انقلاب اکتبر روسیه (۱۹۱۷) و پیدایش دولت شوروی، این کشور اقدام به ابداع الگوهای جدید برنامه‌ریزی متمرکز و معرفی آن به جهان کرد. این دو عامل به تدریج زمینه‌ی دخالت دولت‌ها در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای را فراهم کردند. طرح‌های جامع نیز در واقع از نخستین الگوهای برنامه‌ریزی شهری بودند که در آن زمان مطرح شدند.

اگرچه این شیوهی برنامه‌ریزی تا دهه‌ی ۱۹۶۰ شیوهی برنامه‌ریزی رایج در بیشتر شهرهای دنیا بود، اما تجارب و تحولات بعدی در غرب این شیوهی برنامه‌ریزی را دچار تردیدهایی کرد و نواقص آن را آشکار نمود. به این ترتیب از دهه‌ی ۱۹۶۰ الگوی جدید برنامه‌ریزی به نام برنامه‌ریزی سیستمی یا برنامه‌ریزی راهبردی (استراتژیک)، ابتدا در امریکا و انگلستان و سپس در سایر نقاط جهان رواج پیدا کرد و پس از آن از حدود دهه‌ی ۱۹۸۰ با ظهور تحولات جدید سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در غرب این الگوی برنامه‌ریزی نیز مورد انتقاد قرار گرفت و نظریه‌های دیگری هم چون برنامه‌ریزی دموکراتیک، برنامه‌ریزی فرآیندی، برنامه‌ریزی مشارکتی و برنامه‌ریزی گام به گام به وجود آمدند (مهدیزاده و همکاران، ۱۳۸۵: ف ۳). به طور کلی می‌توان گفت فرآیند تهیهی طرح‌های توسعه‌ی شهری از گرایش کالبدی و فیزیکی صرف در ابتدای شکل‌گیری این طرح‌ها، به سوی تلفیق اهداف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و کالبدی پیش رفته است (پوراحمد، حاتمی‌نژاد و حسینی، ۱۳۸۵)؛ اما تصمیم‌گیری به شیوهی راهبردی و مشارکتی در حوزه‌ی مدیریت شهری هنوز در بسیاری از شهرهای کشورهای در حال توسعه که نرخ رشد بی‌سابقه‌ای را تجربه می‌کنند، امر متداولی نیست (سازمان ائتلاف شهرها، ۲۰۰۴ ب). این کشورها همان‌طور که اشاره شد، هنوز از الگوهای برنامه‌ریزی هم چون طرح‌های جامع و تفصیلی که سالیان سال است در جهان توسعه‌یافته منسوخ شده‌اند استفاده می‌کنند. به اعتقاد کارشناسان شهری سازمان ملل متحد، ویژگی‌هایی چون بلندپروازانه و غیرواقعی بودن، عدم ملاحظه امکانات واقعی اجرایی، فقدان نظام قانونی و ساختار سازمانی منسجم، کمبود منابع مالی و نارسایی مهارت‌ها و دانش فنی، عدم مشارکت شهروندان و انعطاف‌ناپذیری و ناسازگاری طرح‌های کنونی شهرها از مهم‌ترین مشخصه‌های برنامه‌ریزی شهری، از جمله طرح جامع در شهرهای کشورهای در حال توسعه است (گاندر به نقل از حیدری چپانه و رضاطبع از گمی، ۱۳۸۹).

سازمان ائتلاف شهرها که در سال ۱۹۹۹ به وسیله‌ی بانک جهانی و با همکاری مرکز سکونت‌گاه‌های انسانی سازمان ملل^۱ به منظور رویارویی و چاره‌اندیشی در مورد مسائل شهری تأسیس شد، راهبرد توسعه‌ی شهری (CDS)^۲، که جدیدترین رویکرد در برنامه‌ریزی راهبردی است را به عنوان شیوهی برنامه‌ریزی مؤثر برای این کشورها (و حتی کشورهای توسعه‌یافته)، پیشنهاد و ترویج می‌کند. این راهبرد سه هدف عمده‌ی بهبود مدیریت شهری، افزایش رشد اقتصادی و کاهش مستمر فقر را دنبال می‌کند (سازمان ائتلاف شهرها، ۲۰۰۱). همچنین دارای چهار رکن است که دستیابی به آنها باعث تحقق اهداف این راهبرد خواهد شد. این ارکان عبارتند از: قابلیت زندگی، بانک‌پذیری، رقابت‌پذیری و حکمرانی خوب شهری (بانک جهانی^۳، ۲۰۰۰ ب).

شهر اصفهان یکی از شهرهای واقع در بخش مرکزی شهرستان اصفهان و مرکز این استان است. برآورد جمعیت سال ۱۳۹۰ بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد که این شهر با جمعیتی بالغ بر ۱,۸۰۰,۰۰۰ نفر، پس از تهران و مشهد پرجمعیت‌ترین شهر ایران است (وزارت کشور، ۱۳۹۰). این شهر همانند بسیاری از شهرهای ایران، از میان انواع الگوهای برنامه‌ریزی مطرح شده، طرح‌های جامع و تفصیلی را به عنوان الگوی رایج برنامه‌ریزی شهری اتخاذ کرده است (شهرداری اصفهان، ۱۳۹۱). بدیهی است، هدف نهایی هر الگوی برنامه‌ریزی

¹ United Nations Human Settlements

² City Development Strategy (CDS)

³ World Bank

توسعه‌ی شهری، برآورده کردن خواسته‌ها و نیازهای شهروندان و حرکت به سمت توسعه است. این درحالی است که در طرح‌های جامع و تفصیلی شناسایی نیازهای شهروندان توسط کارشناسان و برنامه‌ریزان انجام می‌شود و شهروندان در امر برنامه‌ریزی مشارکت داده نمی‌شوند. از طرفی نگاه به توسعه، یک نگاه کالبدی است و به جنبه‌های اجتماعی و زیست‌محیطی توجهی نمی‌شود. بنابراین به نظر می‌رسد تحقق چنین هدفی با استفاده از طرح‌های جامع و تفصیلی، با توجه به نواقص گفته‌شده امکان‌پذیر نیست. آنچه تجربیات جهانی به‌عنوان راه‌حل پیشنهاد می‌دهد، استفاده از برنامه‌ریزی راهبردی، افزایش مشارکت شهروندان و ذینفعان و توجه به مفهوم توسعه‌ی پایدار است. در تعریف CDS آمده است که CDS ترکیبی از برنامه‌ریزی مشارکتی و برنامه‌ریزی راهبردی است، ضمن این که CDS به مسأله‌ی پایداری توسعه نیز توجه دارد. پس به نظر می‌رسد استفاده از راهبرد توسعه‌ی شهری، می‌تواند پاسخ این پرسش‌ها بوده و بخشی از مشکلات موجود در حوزه‌ی برنامه‌ریزی شهری کشور را حل کند.

یکی از مراحل اولیه‌ی تهیه‌ی سند CDS، شناخت وضعیت موجود شهر یا به عبارتی پاسخ به این پرسش است که "شهر اکنون در کجا قرار دارد؟". پاسخ به این پرسش باید وضعیت شهر را از نظر چهار رکن CDS مشخص کند. براین اساس، مسأله‌ی اصلی این پژوهش این است که با کسب نظرات شهروندان به ارزشیابی سطح قابلیت زندگی و با کسب نظر کارشناسان و با کمک گرفتن از داده‌های ثبتی سازمانی، به ارزشیابی سطح بانک‌پذیری به‌عنوان دو رکن از ارکان CDS در شهر اصفهان پردازد و به این ترتیب، بخشی از پرسش مطرح شده را پاسخ دهد.^۱

۲-۱ اهمیت و ارزش پژوهش

بیش از چهار دهه است که الگوی رایج برنامه‌ریزی در حوزه‌ی مدیریت شهری در ایران، طرح‌های جامع و تفصیلی است؛ اما عملکرد این طرح‌ها حکایت از ناکارآمدی و عدم توانایی آن‌ها در حل مسائل و مشکلات شهری دارد. این عدم موفقیت ناشی از ناهماهنگی بین ویژگی‌های طرح‌های جامع و شرایط و نیازهای شهرهای امروزی است. امروزه رشد سریع شهرها از یک طرف و سرعت تغییرات - به‌عنوان یکی از ویژگی‌های بارز جوامع جهان سوم - از طرف دیگر، شهرها را با فرصت‌ها و چالش‌های زیادی روبه‌رو کرده است، به‌طوری که برای استفاده از این فرصت‌ها و پرهیز از چالش‌ها، نیاز به نوعی برنامه‌ریزی انعطاف‌پذیر وجود دارد که در آن امکان تغییر و تعدیل راهبردها و اهداف به‌دنبال تغییر فرصت‌ها و چالش‌ها وجود داشته باشد. همچنین، تغییر نگرش نسبت به توسعه در دهه‌های اخیر سبب مطرح شدن مفاهیمی چون توسعه‌ی پایدار، مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌ها، برابری و ... به‌عنوان ویژگی‌های جوامع توسعه‌یافته شده است، اما نگاهی اجمالی به ویژگی‌های طرح‌های جامع و تفصیلی نشان می‌دهد که این طرح‌ها فاقد هماهنگی و سازگاری لازم با نیازهای کنونی شهرها هستند و نمی‌توانند برای شهرها توسعه به مفهوم جدید را به‌دنبال داشته باشند. به‌طورمثال، این طرح‌ها فاقد سازوکارهای مشارکتی بوده، خشک و انعطاف‌ناپذیر هستند و به توسعه نگاهی صرفاً اقتصادی و کالبدی دارند.

^۱ علت نپرداختن به دو رکن دیگر CDS، جلوگیری از تکراری شدن موضوع پژوهش است. رجوع شود به پایان‌نامه‌ی خانم مرضیه حق‌شناس (۱۳۹۱) با عنوان "ارزشیابی سطح حکمرانی خوب و رقابت‌پذیری شهری با تأکید بر رویکرد CDS (مورد مطالعه: شهر اصفهان)".

پژوهشگران راه برون‌رفت از این وضعیت را، تهیه و اجرای الگوهای جدید برنامه‌ریزی که فاقد مشکلات طرح‌های جامع و تفصیلی باشند، می‌دانند. یکی از الگوهای پیشنهادی، راهبرد توسعه‌ی شهری CDS است، که مفهومی نسبتاً جدید است و تنها چیزی حدود یک دهه از مطرح شدن آن می‌گذرد. از این‌رو، وجود مطالعاتی در این زمینه قبل از اتخاذ این راهبرد از اهمیت خاصی برخوردار است. این مطالعات به‌طور کلی به شناخت هرچه بیشتر اهداف، ابزارها، روش‌ها و به‌طور کلی مفاهیم مربوط به CDS کمک کرده و منجر به افزایش آگاهی مسئولان و متخصصان برنامه‌ریزی شهری در این زمینه می‌شود.

این مطالعه به‌طور خاص به دنبال ارزشیابی سطح قابلیت زندگی و بانک‌پذیری، به‌عنوان دو رکن از ارکان CDS در شهر اصفهان است. ارزشیابی سطح قابلیت زندگی با استفاده از روش نگرش‌سنجی که مورد استفاده‌ی این پایان‌نامه است، منجر به انعکاس نظرات شهروندان به مسئولان شهر و مشارکت آن‌ها در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی می‌شود. ارزشیابی سطح بانک‌پذیری شهر می‌تواند به شناخت نقاط قوت و ضعف شهر در زمینه‌ی مالیه‌ی شهری کمک کند. با توجه به این‌که شهرداری‌ها به‌عنوان یکی از نهادهای مسئول در بهبود قابلیت زندگی شهرها مطرح هستند و با عنایت به این‌که وضعیت مالی شهرداری‌ها بر کمیت و کیفیت خدمات ارائه‌شده به شهر و در نتیجه بر سطح قابلیت زندگی شهر اثرگذار است، بنابراین مطالعه‌ی دو شاخص قابلیت زندگی و بانک‌پذیری در کنار یکدیگر می‌تواند به ریشه‌یابی مشکلات و حل آن‌ها کمک کند.

۳-۱ اهداف پژوهش

- ارزشیابی سطح قابلیت زندگی شهر اصفهان، با تأکید بر رویکرد CDS.
- مقایسه‌ی مناطق چهارده‌گانه‌ی شهر اصفهان از نظر سطح قابلیت زندگی.
- ارزشیابی سطح بانک‌پذیری شهر اصفهان، با تأکید بر رویکرد CDS.
- مقایسه‌ی شهرداری‌های مناطق چهارده‌گانه‌ی شهر اصفهان از نظر سطح بانک‌پذیری، با استفاده از داده‌های ثبتی.

۴-۱ فرضیه‌ها و سوالات پژوهش

در این پژوهش، چهار سوال و یک فرضیه‌ی اصلی مطرح است. سوال اول و فرضیه‌ی پژوهش در ارتباط با شاخص قابلیت زندگی و سوالات دوم، سوم و چهارم در ارتباط با شاخص بانک‌پذیری مطرح شده‌اند.

۴-۱-۱ سوالات پژوهش

- ۱- شهر اصفهان از نظر قابلیت زندگی چه سطحی دارد؟
- ۲- شهر اصفهان از نظر بانک‌پذیری، چه سطحی دارد؟
- ۳- شهرداری‌های مناطق چهارده‌گانه‌ی شهر اصفهان از نظر سطح بانک‌پذیری چه تفاوت‌هایی دارند؟

۴- شهرداری‌های مناطق چهارده گانه‌ی شهر اصفهان از نظر سطح بانک‌پذیری چه شباهت‌هایی دارند؟

۲-۴-۱ فرضیه‌ی پژوهش

- از نظر شهروندان اصفهان، سطح قابلیت زندگی در مناطق چهارده گانه‌ی شهرداری متفاوت است.

۵-۱ روش پژوهش

این پژوهش به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش، از نوع مطالعات تحلیلی-توصیفی است. در این پژوهش به‌طور کلی دو شاخص قابلیت زندگی و بانک‌پذیری در شهر اصفهان ارزشیابی و بین مناطق چهارده گانه‌ی شهرداری مقایسه شده‌اند. بدین منظور داده‌های موردنیاز جهت ارزشیابی شاخص قابلیت زندگی به روش میدانی و با استفاده از پرسش‌نامه‌ی محقق‌ساخته و داده‌های موردنیاز جهت ارزشیابی شاخص بانک‌پذیری هم به روش میدانی و با استفاده از پرسش‌نامه و هم به روش کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد و آمار موجود در سایت الکترونیکی شهرداری اصفهان، شهرداری مرکزی و معاونت پژوهش و برنامه‌ریزی شهرداری اصفهان گردآوری شدند. به‌عبارت دیگر، جهت آزمون فرضیه‌ی پژوهش و پاسخ به سوالات اول و دوم، از داده‌های اولیه^۱ و جهت پاسخ به سوالات سوم و چهارم، از داده‌های ثانوی^۲ استفاده شده است. اطلاعات موردنیاز جهت شناخت مبانی نظری و پیشینه‌ی موضوع، به روش کتابخانه‌ای گردآوری شده است.

جامعه‌ی آماری پژوهش در ارزشیابی سطح قابلیت زندگی، شامل کلیه‌ی شهروندان ساکن در حریم قانونی مناطق چهارده گانه‌ی شهر اصفهان و جهت ارزشیابی سطح بانک‌پذیری، شامل معاونین اداری-مالی، مدیران مالی و کارشناسان مالی و درآمدی شاغل در شهرداری مرکزی اصفهان و شهرداری‌های مناطق چهارده گانه‌ی این شهر بوده‌اند. انتخاب نمونه از بین شهروندان با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی انجام شده است. حداقل حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، در سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای مجاز ۵ درصد، برابر با ۳۸۵ نفر محاسبه و جهت افزایش اعتبار نتایج حاصل از نمونه به ۴۷۱ نفر افزایش داده شد. به منظور کسب نظرات کارشناسان باتجربه و خبره، انتخاب نمونه از میان آن‌ها به روش غیرتصادفی انجام و تعداد ۴۶ پرسش‌نامه توزیع شد. از این تعداد، ۲۹ پرسش‌نامه تکمیل و بازگردانده شد. زمان توزیع و تکمیل پرسش‌نامه‌ها از نیمه‌ی خرداد تا اواخر تیر ماه سال ۱۳۹۱ بوده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسش‌نامه‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است. نرم‌افزارهای مورد استفاده در این پژوهش، نرم‌افزارهای SPSS و Excel است.

^۱ داده‌های اولیه، داده‌های دست اولی هستند که پژوهشگر آن‌ها را به کمک ابزارهایی چون مشاهده، مصاحبه و پرسش‌نامه گردآوری می‌کند (خاکی، ۱۳۹۰).

^۲ داده‌های ثانوی، داده‌هایی هستند که پیش از آغاز به کار پژوهشگر تولید شده‌اند. این داده‌ها از منابعی چون آمارهای رسمی و غیررسمی، مدارک و اسناد سازمانی و اسناد تحقیقات پیشین گردآوری می‌شوند (خاکی، ۱۳۹۰).